

Een ontdekkingsreis
langs monumenten
in Glimmen

een reis van
10 kilometer
in de tijd

Het Historische Platform Haren presenteert: Dag van de Harener Geschiedenis en Open Monumenten- dag zaterdag 14 september van 10.30 tot 16.00 uur.

Het Historisch Platform Haren bestaat uit de volgende organisaties:

- Stichting Harener Historische Commissie
- Stichting Bezoekerscentrum Klooster Yesse
- Vereniging Harense Historische Kring "Old Go"

Financiering van deze dag is mede mogelijk gemaakt door bijdragen van:

- Gemeente Groningen
- Dorpsfonds Haren
- Culturele Raad Haren

Samenstelling van deze gids:

- Henk Bazuin
- Hermien Noordhoff

Zie voor het volledige programma van Dag van De Harener Geschiedenis en de Open Monumentendag de aparte flyers en www.deagendavanharen.nl (locaties in en bij de Dorpskerk te Haren en bij Clubhuis VWdTP aan de Meerweg te Haren).

Een ontdekkingsreis langs monumentale panden in Glimmen.

Glimmen kent ca. 25 monumentale panden die zijn aangemerkt als gemeentelijk of rijksmonument. De route langs deze panden geeft u de mogelijkheid kennis te nemen van de genoemde status. Bij ieder pand staat een korte beschrijving van de kenmerken van het gebouw.

De route (ca. 10 km) is tot stand gekomen in het kader van het jaarlijks thema van de Landelijke Open Monumentendag. Het thema voor 2019 is "Plekken van Plezier".

De voorbereidingscommissie voor de open Monumentendag in Haren, heeft o.a. gedacht aan Paviljoen Appèlbergen aan de Hoge Hereweg in Glimmen als een Plek van Plezier.

De oorsprong van paviljoen Appèlbergen dateert van de jaren 20 van de vorige eeuw. Begonnen als Kiosk Appelberg was het een rustpunt voor wandelaars en fietsers. In de loop der jaren is de kiosk, na diverse verbouwingen, uitgegroeid tot het huidige paviljoen Appèlbergen. Op de achterkant van dit boekje zijn een aantal historische foto's opgenomen.

Behalve Kiosk Appelberg werd op de hoek van de Leemweg en de Hoge Hereweg de zit- en speeltuin Klein Betuwe-Appèlbergen gerealiseerd. Een andere belangrijke trekpleister was het zwem- een natuurbad Appèlbergen. Zowel het bestaan van Klein Betuwe-Appèlbergen als het natuurbad Appèlbergen zijn geschiedenis.

In de Harener Historische Reeks is onder nummer 17 een boekje verschenen met als titel "De geschiedenis van Appèlbergen". Hierin wordt de totale ontwikkeling en geschiedenis van het natuurgebied Appèlbergen beschreven.

De organisatie wil u graag een aantal adviezen meegeven als u deze ontdekkingsreis gaat ondernemen.

Het is niet noodzakelijk om bij pand nummer 1 te beginnen. U kunt op ieder willekeurige plek starten. Bij de panden staat vermeld of u het erf mag betreden, wilt u in dat geval rekening houden met de privacy van de bewoners.

Indien u met uw kinderen en of kleinkinderen deze route gaat doen, kunt u bij Paviljoen Appèlbergen het spel bosgolf gaan spelen. Het tijdstip hiervoor bepaalt u zelf. De medewerkers van het paviljoen kunnen u dan instrueren. Na afloop ontvangt u enkele versnaperingen.

We wensen u een prettige reis.

Inclusief het golfspel en een verblijf bij het Paviljoen duurt het volgen van de gehele route ongeveer 3 tot 3,5 uur.

Nr. 1. Rijksstraatweg 1; Gemeentelijk monument.

Pand vanaf de weg te bezichtigen.

“Zonnelust”

Bouwjaar: ca. 1931

Architect: Henri Rots (verzetstrijder, gefusilleerd 1944 in Westerbork)

Opdrachtgevers: Hendrikus Bolhuis, caféhouder, Harenermolen, P. Groenewold, Glimmen

Bouwstijl: Jugendstil

Het pand "Zonnelust" is een van de mooiste voorbeelden van de toepassing van de Jugendstil met een goed doordachte harmonieuze opbouw en symmetrisch ingedeelde gevelopeningen. Het naar binnen gebogen zadeldak is constructief gezien niet de makkelijkste oplossing van een dakbedekking maar heel fraai en het verwijst naar de florale vormtaal van de Jugendstil, een omgekeerde bloemkelk.

Nr. 2. Rijksweg 5; Rijksmonument.

Pand vanaf de weg te bezichtigen.

Boerderij “Weltevreden”

Bouwjaar: 1867

Een Oldambster boerderij met een voorhuis, hoofdschuur en aangebouwde bij-schuur. Voorhuis en schuur onder één nok, is in een Eclectische en Chaletstijl gebouwd. De boerderij behoorde oorspronkelijk bij Huize Weltevreden (armenhuis).

Het één verdieping hoge, deels onderkelderde voorhuis is opgetrokken in bruin/rode baksteen op een naar voren springend trasraam en wordt gedekt door een zadeldak met wolfeind waarop niet-originele golfplaten; decoratieve houten windveren; gemetselde schoorsteen met kap op de nok; rozetankers; geelbakstenen gevelband aan de voorzijde. De hoofdschuur is opgetrokken in rode baksteen op een trasraam van donkere baksteen; houten uilenbord; houten makelaar; muurankers; vlechtwerk in de voorgevel. In de achtergevel links een niet-originele schuurdeur waarachter de oorspronkelijke segmentboog van de oude deuren met in de sluitsteen 'J.J.A. Quintus, P. Oosting, P. Noordhoff 1867'. Deze drie personen vormden toen de voogdij van Huize Weltevreden. In 2010/2011 is het pand volledig gerestaureerd.

Nr. 3. Rijksweg 15; Gemeentelijk monument.

Pand vanaf de weg te bezichtigen. Achterzijde is vanuit de Oosterbroekweg te zien.

“Kooykamp”

Bouwjaar: 1894

Bouwstijl: verwant aan de Jugendstil en de Chaletstijl

Het landhuis "Kooykamp" is een voorbeeld van twee samengevoegde stijlen: de Chaletstijl en de Jugendstil. Dat komt hier tot uiting in onder meer overstekende daken, wit gepleisterde muren en gebruik van decoraties in de muurgevel. Het pand is stijlzuiver in gebruik en toepassing van het bouw materiaal. Het heeft donkergroene kozijnen en raamwerk, goten, gepleisterde muren en de dakkapel zijn wit.

In de Tweede Wereldoorlog gevorderd door de Duitsers, daarna tehuis voor voogdij-kinderen.

De volgende objecten 4, 5, 6, 7 en 8 evenals de oprijlaan door het Quintusbos eindigend bij de Meentweg behoren tot het voormalige buiten Huis te Glimmen.

Helaas zijn niet alle vijf panden uitgebreid te bezichtigen.

Nr. 4. Rijsstraatweg 17; Rijksmonument.

U mag het erf (achterzijde) een eindje oplopen vanaf de Quintuslaan.

Boswachterswoning Huis te Glimmen

Bouwjaar: 1900

Dienstwoning, voormalige boswachterswoning bij de oprit van het Huis te Glimmen, bestaande uit een driezijdig uitgebouwd voorhuis. Vensters in uitbouw met zes ruiten. Woning en schuur beide onder rietgedekte kap en bovenaan afgeronde hoeken. Oorspronkelijk theehuis van de bewoners van het Huis te Glimmen.

Bij deze woning slaat u rechtsaf de oprijlaan in richting de Meentweg. Deze oprijlaan loopt door het Quintusbos.

In het Quintusbos staat rechts van de weg de Quintushoeve Monument nr. 5.

De Quintuslaan eindigt bij de Meentweg. Als u deze weg oversteekt staat u bij het hek dat toegang geeft tot een complex van drie huizen. Meentweg 26, 28 en 30.

Nr. 5. Rijksweg 19; Gemeentelijk monument.

Vanaf de weg te bezichtigen.

“Quintushoeve”

Bouwjaar: 1880

Op een gevelsteen links naast de voordeur staat: “Herbouwd in 1910. Jhr. R. A. Quintus.”

De Quintushoeve heeft haar naam te danken aan het gelijknamige Quintusbos. De boerderij geldt als voorbeeld van het Oldambstertype, d.w.z. woonhuis en schuur onder hetzelfde dak met wolfseind en in dezelfde lengteas. De boerderij is wat opbouw betreft stijlzuiver en is authentiek bewaard, hoewel het erf niet meer de sfeer van vroeger ademt. Er is een aangelegde tuin voor in de plaats gekomen.

Nr. 6. Meentweg 26; Rijksmonument.

Te bezichtigen zijn alleen de zijkant en de achterzijde.

Voormalig schathuis Huis te Glimmen

Bouwjaar: voor 1850

Westerwoldse boerderij met wolfseind. De nokhoogte van het woongedeelte is lager dan dat van het schuurdeel. De voorgevel van de schuur bestaat uit een houten beschot.

In de voorgevel van de woning zijn de bovenlichten van de vensters voorzien van roeden met acht ruiten. De grote schuurdeur aan de achterzijde is aan de bovenzijde voorzien van een versiering in lijstvorm. Deze boerderij was oorspronkelijk in gebruik als schathuis van het Huis te Glimmen. Een schathuis werd vooral geëxploiteerd/bewoond door een rentmeester/boer. De pachtopbrengst van de andere boerderijen werd in natura bij hem ingeleverd. Vandaar de relatief grote schuur. 's Zomers werd vermoedelijk ook het uit de stad Groningen meegekomen personeel van Huis te Glimmen hier ondergebracht. Omdat het hier een dienstwoning betrof werd zo min mogelijk geld besteed aan het onderhoud van de schathuizen. Veel van het bouw materiaal is destijds, in de 18^e en 19^e eeuw, al tweedehands geweest. Tussen 1995 en 2000 is het sterk verwaarloosde pand gerestaureerd. Was tot 2015 in gebruik als logies en ontbijt.

Nr. 7. Meentweg 28; Rijksmonument.

Voor een summier bezichtiging mag u niet verder dan het tweede hek, gerekend vanaf de Meentweg.

“ ’t Huis te Glimmen ”

Dit huis wordt al in 1603 genoemd als buitenhuis van de Groninger burgemeester Harmen Wijffringe. Van 1718 tot 1881 in bezit van de familie Jullens. In 1934 werd naar plannen van A.R. Wittop Koning een ingrijpende verbouwing uitgevoerd.

Op een omgracht terrein gelegen landhuis met verdieping. Langs de voorgevel een brede kroonlijst. Op de hoek schoorstenen met borden. Een omlijste ingang. In de achtergevel vensters met vijftien ruiten. Het huis is toegankelijk door een smeedijzeren hek en eenvoudige houten brug. Op het voorterrein twee voormalige boerderijen (zie Meentweg 26 en 30).

Nr. 8. Meentweg 30; Rijksmonument.

Voor een bezichtiging aan de voorzijde mag u langs de heg lopen tot aan het hekje.

Voormalig koetshuis Huis te Glimmen

Oldambster boerderij met woonhuis en schuur met wolfseind, onder één dak. De schoorsteen is voorzien van een bord. Er zijn weinig typische elementen waar te nemen. De ramen in het voorhuis bevatten geen roeden en ook ontbreken de bovenlichten.

Het was oorspronkelijk in gebruik als koetshuis van het Huis te Glimmen.

Nr. 9. Meentweg 15; Rijksmonument.

Te bezichtigen vanaf de weg.

“De Moushorn”

Gorechtse boerderij met topgevel. Aan de achterzijde is een lagere schuur aangebouwd. Het was een z.g. keuterijtje, thans als woning in gebruik. Fraaie lage kapvorm over de schuur.

Voormalig woonhuis van de schrijver Johan Fabricius (1899-1981).

Na dit monument slaat u linksaf de Nieuwe Kampsteeg in en rijdt door tot aan de Rijksstraatweg.

Nr. 10. Rijksstraatweg 62 en 64; Gemeentelijk monument.

Te bezichtigen vanaf de Rijksstraatweg.

Woonhuis, twee-onder-één-kap

Bouwjaar: rond 1927

Bouwstijl: verwant aan de Amsterdamse School

Dit pand is een voorbeeld van de Amsterdamse Schoolperiode, onder andere in het gebruik van metseldecoratie en hoge samengestelde daken. Beide elementen zijn duidelijk herkenbaar. Het gecombineerde bouwblok is grotendeels authentiek bewaard. Uitzondering vormen de entreepartij en de vergrote winkelkozijnen. Ook is de roedeverdeling in het rechter bouwdeel verwijderd.

Vanaf dit pand vervolgt u de route langs de Rijksstraatweg tot aan de Oude Steeg.

De Oude Steeg begint vlak voor het pand aan de Rijksstraatweg 63.

Nadat u bij het huis Oude Steeg 1 bent geweest, gaat u terug naar de Rijksstraatweg waar op de hoek met de Oude Steeg, een boerderij staat.

Nr. 11. Oude Steeg 1; Gemeentelijk monument.

Te bezichtigen vanaf de weg.

“ ’t Oude Hof ”

Bouwjaar:1919

Opdrachtgever: vermoedelijk de heer Hoen

Bouwstijl is verwant aan Jugendstil. Vrijstaande woning van rode baksteen op T-vormig grondplan van één bouwlaag met twee samengestelde zadeldaken bedekt met rode Hollandse pannen. Links rijst een hoger bouwlichaam van één bouwlaag op. Het torent uit boven het dak van het rechter bouwdeel. Links van het hogere bouwlichaam is een lager plat bouwlichaam aangebouwd. Het gebruik van Jugendstil elementen komt tot uiting in het gebruik van siermetsel- en pleisterwerk en de symmetrische toepassing van raamwerk met roedeverdeling.

Nr. 12. Rijksweg 63; Gemeentelijk monument.

Te bezichtigen zijn de voorzijde en de zij- en achterkant vanaf de Oude Steeg.

Boerderij vroeger behorend bij Huis te Glimmen

Bouwjaar: mei 1879

Bouwsijl: Oldambstertype

Opdrachtgeefster: Vrouwe De Sitter, geboren ten Berge

In 1881 werd de Ned. Herv. Kerk te Noordlaren eigenaar. De kerk was ook eigenaar van de boerderijen aan Meentweg 2 (9 november 1879) en Nieuwe Kampsteeg 24 (1 april 1883). Alle drie boerderijen bevatten een gevelsteen met een identieke tekst, slechts de datum van steenlegging verschilt. De tekst op de stenen luidt: "Deze steen is gelegd den 'datum' door Vrouwe Albertina Henrietta ten Berge, eerst weduwe van den heer Cornelis Henderik Tjaden Jullens en laatst weduwe van den heer Mr. Willem de Sitter".

Helaas is deze steen aangebracht in de gevel die u niet kunt benaderen (nl. andere zijde van de woning, wel is de tekst te lezen bij de boerderij Meentweg 2, hoek Rijksweg).

De boerderij is een goed voorbeeld voor de boerderijstijl van het Oldambstertype: woonhuis en schuur in dezelfde lengteas onder een dak met wolfeind. De voorzijde is vaak met pannen en de schuur met riet gedekt. Het pand is stijlzuiver.

Doorrijden langs de Rijksweg en vervolgens rechtsaf de Brinkweg inslaan tot aan de Meentweg. Op de Meentweg gaat u rechtsaf, u volgt min of meer de bocht naar rechts.

Nr. 13. Meentweg 14-16; Gemeentelijk monument.

Vrije bezichtiging.

Betonnen Lantaarnpaal

Bouwjaar: 1910

Deze ongeveer vijf meter hoge betonnen lantaarnpaal met lantaarnkap is geplaatst als eerste elektrische straatverlichting. Het is in het begin van de jaren zestig tweedehands gekocht door de eigenaar van de "Bonte Hoek" kwekerijen. Het is ernstig aangetast door betonrot. 200 Meter verder staat een zelfde paal zonder kap.

Vanaf de lantaarnpaal terug gaan, rechts aanhouden en de Meentweg volgen richting Rijkstraatweg en daar rechtsaf slaan.

Op de hoek van de Meentweg/Rijkstraatweg staat een boerderij met naast de voordeur (te zien vanaf de Meentweg) een gevelsteen waarvan de tekst is beschreven bij de boerderij aan de Rijkstraatweg 63 (object nr.12).

Nr. 14. Rijksweg 77; Rijksmonument.

Te bezichtigen vanaf de Rijksweg.

“De Brinkkamp”

(Deze naam staat niet meer op het pand.)

Bouwjaar: 1920.

Architect: A.R. Wittop Koning

Aannemer: P. Groeneveld, Groningen

Opdrachtgever: W.G. Wiegman

De één verdieping hoge, deels onderkelderde villa in Engelse landhuisstijl op vlinder-vormige plattegrond heeft witgeschilderde gemetselde gevels (niet-origineel) op een grijs geschilderd gemetseld trasraam (niet-origineel) en wordt gedekt door een samengestelde kap waarop rietdekking; drie gemetselde witgeschilderde (niet-origineel) schoorstenen: oranje nokvorsten; vier dakkapellen onder schilddak, met aan de voorzijde een vierruits vensters, gevels met decoratief meandervormig metselwerk. De gevels worden geleed door staande vensters deels met houten roedenverdeling onder rollaag. In het centrale geveldeel van de voorgevel een vierdelig venster met houten luiken waarvoor een terras; aan weerszijden een houten terrasdeur met roedenverdeling waarvoor een houten voorzetdeur. In de schuine zijden van de voorgevel springt de gevelwand terug. In de schuine gevelwanden een staand venster met houten luik, waarvoor een inpandig terras; het dak wordt gedragen door twee pijlers die aan de bovenzijde getrap verbreden.

Nr. 15. Rijksweg 81; Rijksmonument.

U kunt vanaf de Rijksweg het pad oprijden (alleen met de fiets) om naar binnen te kijken. U gaat langs dezelfde weg terug omdat het andere hek gesloten is.

“Welgelegen”

De eerste vermelding van dit landhuis is op 27 december 1838 bij een publieke verkoop; het buitenverblijf met landbezit werd verkocht voor f 6200,-.

Een gepleisterd landhuis omgeven door een landschapstuin met vijver. Het heeft een verdieping onder een afgeknot schilddak. Voorgevel geleed door midden-risalië en hoeklisenen. De ingang is in het midden van de voorgevel, geflankeerd door beelden met halfronde gesloten bovenlicht waarin een snijraam. Daarvoor een balkon op vier zuilen en twee pilasters, waarboven een forse kroonlijst; gesmeed balkonhek. Op de verdieping twee vensters en twee nissen door Tudorboog gesloten; in de nissen staan beelden.

Het huis heeft een kelder verdieping die aan de achterzijde goed zichtbaar is en lijkt het alsof het huis vanaf de voorkant gezien op een hoogte in de tuin is gebouwd. Bij het huis heeft een tuinhuisje behoord dat aan de Rijksweg stond en diende als retrace van de bewoners. Het bouwwerkje is afgebroken in 1960 voor de verbreding van de Rijksweg. Kinderarts H.D. Hamming heeft hier gewoond.

U vervolgt de route langs de Rijksweg tot de vaste brug over de Drentsche Aa en hier steekt u over naar het volgende monumentale gebouw.

Nr. 16. Rijksstraatweg 138; Rijksmonument.

Te bezichtigen zijn de zij- en achterkant van het pand.

“De Groninger Punt”

Gebouwd: het achterste deel bestond waarschijnlijk al in 1683; het voorste werd in 1736 aangebouwd.

In berm (tegen de heg bij de voortuin) ligt een steen die herinnert aan de eerste verharding van de Rijksstraatweg in 1824.

Vrijstaand woonhuis van één bouwlaag met aangebouwde bedrijfsvleugel. De plattegrond heeft de vorm van een gespiegelde letter "L" met de lange zijde parallel aan de Rijksstraatweg, het woongedeelte, en een haaks daarop staande vleugel, het bedrijfs gedeelte. Het gehele pand is opgetrokken in rode baksteen. In 1796 werd tegen de oostzijde een nieuwe schuur

gebouwd. In 1796 werd ook in een grote nieuwe keuken voorzien en werd een nieuwe schuur gebouwd die nog grotendeels bewaard bleef in de driebeukige schuur in de noordoost hoek. In het eerste kwart van de 19de eeuw werd een tweede schuur opgetrokken. Inmiddels fungeerde "De Groninger Punt" als herberg en later ook als uitspanning, tot 1933 toen P.H. Bos uit Groningen het pand naar plannen van A.R. Wittop Koning, architect te Groningen, liet verbouwen, geassisteerd door binnenhuisarchitect Nieuwenhuis. Sinds 1933 fungeert "De Groninger Punt" als woonhuis met aangebouwde bedrijfsvleugel. Kort na 1959 werd een deel van de schuur en de grote keuken (uit 1796) verbouwd tot een afzonderlijke woning. Rechts tegen dit oudste gedeelte staan twee gemetselde hekpijlers met op beide een stenen bol, de rechter hekpijler voorzien van een aangebouwde lage dwarsmuur met een beeldhouwd reliëf naar ontwerp van architect E. Reitsma, een paard voorstellend. De centraal geplaatste ingangspartij bestaat uit een toegangsdeur met paneelwerk, een luifel en daarboven een bovenlicht met versieringen en de tekst "Huize De Groninger Punt".

Nr. 17. Rijksweg 136; Rijksmonument.

Voor dit monument kunt u het pad opgaan.

“Weerdenbras”

Bouwjaar: 1877

Bouwstijl: Oldambstertype

Een typisch voorbeeld van een zeer grote boerderij van het Oldambstertype waarbij woonhuis en schuur onder één dak en symmetrisch in dezelfde lengteas gebouwd zijn. Mede vanwege de grote kavel is de boerderij beeldbepalend bij de binnenkomst in Glimmen.

Nr. 18. Rijksstraatweg 126; Gemeentelijk monument.

Vanaf de Rijksstraatweg aan drie zijden te bezichtigen.

Boerderij

Bouwjaar: 1834

Bouwstijl: Westerwoldse type

De boerderij geldt als voorbeeld van het zogenaamd Westerwoldse type; het woonhuis en schuur staan niet symmetrisch ten opzichte van de lengteas en ook niet onder hetzelfde dak. De hoger opgezette schuur bij dit type heeft vaak een betimmering van verticale planken in de gevel, een zogenaamd voorschot. Let ook op de ramen in de achtergevel die identiek zijn aan de halfronde ramen in de bovengevel van het voorhuis.

De boerderij heeft in het verleden een nieuwe grotere schuur gekregen en deze volgt nog meer dan het voorhuis, de bochtige rooilijn van de Rijksstraatweg.

De Zuidlaarderweg oversteken en Rijksstraatweg vervolgen.

Nr. 19. Rijksstraatweg 124; Gemeentelijk monument.

Te bezichtigen vanaf de Rijksstraatweg.

Meesterswoning

Bouwjaar: rond 1900

Bouwstijl: mengeling van Jugendstil en Chaletstijl

Deze voormalige schoolmeesterswoning is een voorbeeld van een mengeling van Jugendstil met gebruik van balkons, hoeklisenen en banden en de Chaletstijl-kenmerken met gebruik van metselversieringen en een overstekend dak met houten versieringen. Het pand is stijlzuiver wat betreft gebruik en toepassing van de bouwmaterialen. Bij de houten versiering onder het dak mist bij de aanzetten van de kwartronden en in de boventop hoogstwaarschijnlijk een extra houten versiering in de vorm van een bolletje.

Het huis was van 1966 tot 1980 dorps huis en postkantoor.

Bij dit pand omkeren richting Oude Schoolweg en deze weg linksaf inslaan.

Nr. 20. Oude Schoolweg 2; Gemeentelijk monument.

Vanaf de straat te bezichtigen, eventueel vanaf het schoolplein.

Voormalige openbare basisschool

Bouwjaar: 1900

De bouwstijl is traditioneel en is beeldbepalend voor de plaats.

Dit vrijstaande gebouw heeft een bouwlaag en twee samengestelde zadeldaken bedekt met grijze kruispannen. Op het rechter dakvlak is een smal klein dakkapel geplaatst. De lange voorgevel heeft vier dezelfde gevelopeningen. De rechter gevel heeft dezelfde opbouw als de voorgevel met boven het kozijn een windkast voor de schoolbel.

Oude Schoolweg vervolgen en voor de spoorwegovergang linksaf de Parallelweg inslaan

Nr. 21. Parallelweg 65; Gemeentelijk monument.

Vanaf de weg te bezichtigen.

Loods

Bouwjaar 1921

Oprachtgever: vermoedelijk de familie Vroom

De loods geldt als een voorbeeld van de lokale traditionele bouw van een 'houten' loods en is uniek vanwege zijn bouwvorm. Aan het karakter van de loods is met de nieuwe woonfunctie, achter de loods, geen afbreuk gedaan. De kleuren zijn zwart, rood en wit., waarbij de potdekseling van de planken zwart is. De garagedeur en de regenpijpen rood en de kozijnen, het raamwerk, de dakgoot, windveren en de waterborden wit.

*U gaat terug langs de Parallelweg en vervolgt de route tot aan de Zuidlaarderweg.
Hier linksaf de spoorwegovergang over en route vervolgen.*

Nr. 22. Zuidlaarderweg 39; Gemeentelijk monument.

Vanaf de weg te bezichtigen.

Voormalig keuterijtje

Bouwjaar: 1900

Bouwstijl: keuterij

Dit keuterijtje is een voorbeeld van eenvoudige boerderijtjes op de grens van Groningen en Drenthe. Samen met de huisnummers 41 en 43 vormt het een beeldbepalend element in de bocht van de Zuidlaarderweg. Van de drie keuterijtjes is deze nog het meest authentiek bewaard gebleven.

Nr. 23. Zuidlaarderweg 26; Rijksmonument.

Pand is slechts vanaf de weg aan de zijkant te bekijken.

“De kleine Poll”

Deze naam staat boven de oorspronkelijke voordeur in de voorgevel

Bouwjaar: voor 1850.

Oldambster dwarshuisboerderij. Landhuis in de vorm van een boerderij; voorhuis onder breed schilddak met hoekschoorstenen. Omlijste ingang in het midden; zes-ruitsvensters. De boerderij is vergaand aangepast aan de woonfunctie. Symmetrische vormgeving van de voorgevel met een omlijste voordeur in het midden. Daarboven de naam “De Kleine Poll”.

Als u de weg langs pand nr. 23 vervolgt komt u bij de voormalige buitenschool. Terug gaan naar de Hoge Hereweg.

Nr. 24 Hoge Hereweg 94; Rijksmonument.

Pand is vanaf het tuinpad, dat u tot de helft mag betreden, goed zichtbaar.

“Vogelzang”

Bouwjaar: 1902

Opdrachtgever: Klaas Bonsema

Architect : Piebe Belgraver en Andreas Reiziger

In 1940 besloot eigenaar Jonkhoff om het pand volledig te laten verbouwen onder architectuur van Egbert Reitsma. Reitsma trok het huis opnieuw op in een stijl verwant aan de Delftse School en breidde het pand uit met een garage. Het pand kreeg twee bouwlagen met een overstekend dak en twee topgevels met grote schoorstenen. Aan zuidwestzijde werd een erker gemaakt met een balkon en een klein zadeldak. Bijna alle vensters kregen blanke glas-in-loodramen. De ingang werd voorzien van vier deuren binnen een licht getoogd portiek. Aan voorzijde werd verder een door een topgevel gedekte dakkapel geplaatst met langgerekte ramen. Jonkhoff liet verder de eveneens in Glimmen woonachtige tuinarchitect Jan Vroom jr. zijn tuin opnieuw ontwerpen. Vroom ontwierp een gemengde tuin met elementen uit de Japanse tuinstijl.

Bij zijn overlijden in 1949 liet Jonkhoff het huis na aan de Gereformeerde Vereniging voor Ziekenverpleging als ontspanningsoord voor verpleegsters. Tot wanneer dit het geval is geweest, is niet bekend. In de jaren 1970 en 1980 woonde orthopedagoge Wilhelmina Bladergroen in het huis.

Nr. 25. Paviljoen Appèlbergen.

Een plek van plezier. Hier kunt u een consumptie (op eigen kosten) gebruiken. Kinderen kunnen van een spel bosgolf (duur ca. 3 kwartier) genieten en tot besluit een consumptie krijgen (kosten voor de Open Monumenten Dag organisatie).

Na de eventuele rustpauze de route vervolgen langs de Hoge Hereweg, de spoorweg-overgang oversteken en stoppen bij pand nr 26. (zie pag. 31).

Nr. 26. Hoge Hereweg 10; Gemeentelijk monument.

Vanaf de straat te bezichtigen.

Woonhuis (voormalig zomerhuis) Rozensteijn

Bouwstijl: verwant aan de Amsterdamse School

Dit woonhuis is rond 1926 gebouwd als zomerhuis. Het heeft een bouwlaag met een gebogen zadeldak dat is bedekt met geglazuurde Tuile du Nord dakpannen. Het is een voorbeeld voor de bouwstijl van de Amsterdamse Schoolstijl in bijvoorbeeld het gebruik van dakconstructies en glas-in-loodvensters. het pand staat beeldbepalend aan de Hoge Hereweg op een zeer ruim kavel met tuin en is uniek gezien haar bouwvorm.

Na dit pand bezichtigd te hebben gaat u terug langs de Hoge Hereweg en gaat u voor de spoorwegovergang de Nieuwe Schoolweg in. Bij de Parallelweg gaat u rechtsaf naar de school.

Nr. 27. Nieuwe Schoolweg 6; Gemeentelijk monument.

Te bezichtigen vanaf de weg.

Voormalig Christelijke lager school

Bouwjaar: 1932

Architect: H. Sijsma te Zuidhorn

De bouwstijl is verwant aan de Amsterdamse School. De linker voorgevel van de school is het originele deel en bestaat uit een bouwlaag waarin drie klaslokalen. Het achterste bouwdeel springt iets terug. In de school zijn in dit deel nog de oorspronkelijke kapstokken met emailen dierfiguurtjes, kastenindeling en centrale verwarmingsbuizen te zien. De school heeft twee samengestelde schilddaken, bedekt met verbeterde Hollandse dakpannen.

Nu is hier de Samenwerkingsschool Quintusschool gevestigd (ontstaan uit een fusie tussen de Christelijke Basisschool De Marke en de Openbare Basisschool De Meent).

Nieuwe Schoolweg vervolgen tot aan de Rijksstraatweg en daar rechtsaf slaan.

Nr. 28. Rijksstraatweg 12; Gemeentelijk monument.

Te bezichtigen vanaf de weg.

“Haaksbergen”

Bouwjaar: 1849

Bouwtijl: traditioneel, lokaal

Deze langgerekte boerderij van een halve bouwlaag op een rechthoekig grondplan is opgetrokken uit baksteen. Het heeft een samengesteld wolfsdak en hoger afgeplat hellend voordak belegd met geglazuurde zwarte Hollandse dakpannen. Alle gevels zijn van lichtgrijs stucwerk en het raamwerk en de kozijnen zijn wit. In de omgeving neemt de voormalige boerderij ook vanwege de grote tuin met grasveld en bomen een belangrijke plaats in.

Tot 1920 orgelfabriek Van Oeckelen. Grondlegger was Petrus van Oeckelen die daarvoor beiaardier van de Martinikerk in Groningen was. Uiteindelijk werd het pand verkocht aan aannemer annex wegenbouwer Stoffer Bos en later aan fabrikant Muller uit Groningen die “Auberge le Grillon” liet bouwen.

Na Auberge le Grillon (Rijksstraatweg 10) slaat u rechtsaf.

Nr. 29. Hoge Hereweg 5; Rijksmonument

Te bezichtigen vanaf de weg.

Sarrieshut

Eenvoudig pand onder zadeldak tussen topgevels van vlechtingen langs de zijden. Schoorstenen boven de topgevels. Twee eenvoudige ingangen en zesruits vensters. Vanouds een zogenaamde sarrieshut, woning van de ontvanger van de belastingen op het gemaal van de Harenermolen.

Vervolg nr 30.

Het is een gebouw met verdiepingen onder schilddak met hoekschoorstenen waarop borden. Omlijste smalle ingang in het midden van de voorgevel. Vensters met roeden. Aangebouwd koetshuis langs de Rijksstraatweg onder zadeldak. Sinds 1868 is het een tehuis voor ouden van dagen dat beheerd wordt door de Stichting Weltevreden.

Over het huis is een boek verschenen onder de titel: "Een huis van weldadigheid, 200 jaar Huize Weltevreden in Harenermolen". Een exemplaar hiervan is aanwezig in de bibliotheek van de Harense Historische Kring Old Go.

Nr. 30. Rijksstraatweg 4; Rijksmonument.

Te bezichtigen vanaf de weg.

“Huis Weltevreden”

Gebouwd: 1806

Gebouwd als herberg “De Kroon”. Nadat de bewoonster Geertruida Johanna Elisabeth Jullens, echtgenote van Mr. Frederik Zacharias Reneman, was overleden in 1865, wordt haar man (89 jaar) de enige erfgenaam. Hij benoemt zijn nichtje tot erfgename. De erfenis wordt verminderd met onder anderen onderstaand legaat. “Ik wil en begeer dat op mijn buitenplaats Weltevreden te Harenermolen, een huis van weldadigheid zal worden gesticht, bestemd voor de verpleging van behoeftige wezen, oude mannen en vrouwen.”

Het testament van Reneman vermeldt dat een gedenksteen in de gevel moest worden aangebracht. Deze is zichtbaar aan de Rijksstraatwegzijde.

Er wordt een Stichting Weltevreden opgericht. Deze nieuwe stichting bezat veel landbouwgronden. Om deze efficiënter te kunnen exploiteren wordt in 1867 besloten aan de overzijde van de Rijksstraatweg een boerderij te laten bouwen.

In 1964-1966 is Weltevreden vergroot door het bouwen van een nieuwe vleugel. Het oude bestaande gedeelte is tegelijkertijd gerestaureerd.

Zie voor vervolg onder nr 29

Verklarende woordenlijst, behorende bij de omschrijvingen van de beschreven monumenten.

A

Ajour: opengewerkt decoratief houtsnijwerk.

Amsterdamse School bouwstijl (1910-1940). In 1915 introduceerde architect Jan Gratema deze term voor de expressionistische stroming die een reactie is op het sobere rationalisme. Traditionele materialen zoals baksteen, dakpannen, riet en hout worden gebruikt om deze nieuwe, expressieve vormgeving te verwezenlijken. Kenmerkend voor de Amsterdamse School zijn de plastische gevels die inspringen, uitspringen, golven en opbollen, torentjes zonder functie, dakpannen tegen de gevels gemetseld en het verticaal of diagonaal metselen van bakstenen. Michel de Klerk (1884-1923) wordt als belangrijkste architect van de stroming beschouwd. Door zijn vroege overlijden en de economische recessie duurde de bloeiperiode van de Amsterdamse School niet lang.

Amsterdamse School in Groningen: was in de jaren '20 en '30 een grote trend. De Amsterdamse School is min of meer een geleende stijl overgewaaid toen hij in Amsterdam al weer over het hoogtepunt heen was. In Groningen was er sprake van een grotere mate van soberheid en helderheid, de stijl was een stuk strakker dan die in Amsterdam.

B

Baanderdeuren ook wel mendeuren of deeldeuren genoemd zijn grote hoge dubbele deuren die toegang verschaffen tot de bedrijfsruimte (is meestal de deel) van een boerderij.

Boogtrommel: halve boog of boogdeel boven een deur.

C

Chalet bouwstijl (rond 1900). Een romantische bouwstijl die werd toegepast bij villa's, boerderijen en openbare gebouwen. Deze stijl is gebaseerd op het chalet, de traditionele bouwvorm van boerderijen in de berggebieden van Zwitserland, Savoie en Tirol. De interpretatie is dermate vrij dat het niet aan een chalet doet denken. Wel komen elementen voor als overstekende daken, uitbundig versierde windveren en sierspanten met ajourwerk. In tegenstelling tot een chalet dat van hout was gebouwd, zijn de meeste in chaletvorm gebouwde gebouwen in baksteen gebouwd voorzien van houten ornamenten.

D

Delftse School bouwstijl (1925-1955). De naam werd geïntroduceerd door de architect Jacobus Oud. Deze school was een reactie op de Amsterdamse School die volgens de traditionalisten te decoratief was ingesteld. Volgens de Delftse School lag schoonheid juist in de eenvoud en was een goede harmonie tussen massa, ruimte en

lichtval belangrijk. De architectuur moest niet teveel opvallen.

Dwarshuis: huistype waarbij de nok evenwijdig is aan de voorgevel van het huis.

E

Eclectische stijl: bouwstijl in de 19e eeuw waarbij men het beste van vroegere bouwstijlen combineert tot een nieuw geheel.

Engelse landhuis bouwstijl is in Nederland begin 1900 ontstaan, de bloeitijd was tot 1940. Het is een geromantiseerde stijl waarbij de tuin wordt betrokken bij het ontwerp. De stijl kan worden getypeerd door ambachtelijke en landschappelijke kenmerken. Deze stijl is sinds 1 januari 2017 officieel erkend door de Rijksdienst voor het Culturele Erfgoed.

Expressionistische bouwstijl ontwikkelde zich in het begin van de 20e eeuw waarin men het vooral belangrijk vindt de emotie te uiten. Het is een reactie op het strakke karakter van het rationalisme.

F

Floraal: lijkend op bloemen.

G

Getoogd: gebogen, gebruikt bij vensters, deuren en nissen.

Goorechtse bouwstijl: woning en schuur onder één rieten dak met schuurdeuren in de zijgevel.

H

Hollandse dakpan ook wel holle pan genoemd behoort tot de oudste dakpan van de Nederlandse daken. De pan heeft een monumentaal voorkomen doordat hij lang en smal is en een sterke golving heeft. Vooral de kleuren oud rood en oud blauw geven de pan een historisch karakter.

J

Jugendstil bouwstijl (1890-1940) is een andere naam voor Art Nouveau. De naam is afgeleid van het tijdschrift Jugendstil. Men wilde iets nieuws beginnen met nieuwe vormgeving in constructie en vormgeving. De Jugendstil is een reactie op de massaproductie. Men paste drie typen ornamenten toe: 1. De florale (uit de natuur), 2. De lineaire (lijnen) en de 3. Wiskundige figuren.

K

Keuterij is een kleine boerderij bewoond door een keuterboer, een boer met een klein stuk land meestal in pacht.

Kruispan ook Boulet pan of Echter pan genoemd: een dakpan met een flink verhoogde rand voor een betere waterafvoer die mat en glanzend verglaasd (met glazuur bedekt) verkrijgbaar zijn.

L

Latei: draagbalk die de boven een muuropening rustende belasting opvangt en doorgeeft.

Lessenaarsdak: een dak met één hellend dakvlak (dakschild) met een helling van tenminste 15 graden.

Lisenen: verticale, enigszins uit de muur vooruitspringende banden met een decoratieve functie.

M

Makelaar: heeft twee betekenissen. 1. Onderdeel van een spantconstructie 2. Uitzwendig onderdeel op het dak, vormt de verbinding van de windveren en dient tevens ter verfraaiing van de gevel.

Mastgoot: een goot met een halfcirkelvormige doorsnede meestal van zink of pvc.

Muuranker of gevelanker: een smeedijzeren staaf om balken en stijlen aan muren te bevestigen om muren houvast te geven.

O

Oldambster (dwarshuis) bouwstijl ontwikkelde zich in de 18e eeuw. Gekenmerkt door een hoog woongedeelte met een zaadzolder en een even hoge maar bredere schuur. De lange daklijn loopt horizontaal ononderbroken door van het voorhuis naar de schuur. De zijmuren zijn laag bij de schuur. De lage raampjes boven de ramen van het woonhuis belichten de zaadzolder.

Overstek of dakoverstek: het overhangende gedeelte van het dak, van een verdieping of een gootconstructie. Het voordeel van overstek is zonwering, bescherming van kozijnen en gevel tegen zon en regen, verzachten van de overgang tussen binnen en buiten.

P

Pilaster: een iets uitspringende halve pilaar tegen een muur ter versiering.

R

Rationalistische bouwstijl: bouwstijl uit het begin van de 20e eeuw. Deze gaat uit van het principe dat alle architecturale problemen rationeel (handelen op basis van de rede) zijn op te lossen. Het stond hiermee in tegenstelling tot de gevoelsmatige aanpak bij stijlen als Expressionisme en Jugendstil.

Risalit: het vooruitspringen van een gevelvlak (vooruit springend deel van een gevel).

Roede: latwerk als raamverdeling waarin glas is geplaatst.

Rozet-ankers: muuranker waarvan het zichtbare deel een rozet van gietijzer is

S

Sarrieshut: woning van een ambtenaar aangesteld door de Staten van de provincie

Groningen.

Schathuis: een veestal voorgebouw van een kasteel, borg, havezaten of state.

Schilddak: schuin aflopend vlak van een dak.

Segmentboog ook wel steekboog of toog genoemd: een boog die een gedeelte van een cirkel beslaat (segment is deel van een cirkel).

Sluitsteen: middelste (dikwijls wigvormige) steen van een gemetselde of gestapelde boog.

Snijraam: van houtsnijwerk voorzien bovenraam boven een deur.

Steunbeer: verticale betonnen of gemetselde muurverzwaren om de zijwaartse druk van de kap en eventuele gewelven op te vangen.

T

Topgevel: gevel uitloopt in een punt.

Trasraam: het gedeelte van een gemetselde muur van 5 à 6 lagen klinkers in afwijkende kleur boven het maaiveld om optrekken van het vocht tegen te gaan. De metselspecie is gemaakt van luchtkalk (kalk die alleen versteent door opname van koolzuur uit de lucht) met tras (fijngemalen en gebroken vulkanisch gesteente uit de Eifel) en zand.

Tudorboog: een spitsboog waarvan elke booghelft niet alleen uit een cirkelsegment bestaat maar uit een cirkelsegment met aan de bovenzijde een rechte raaklijn of zeer gebogen lijn.

Tuille du Nord dakpannen: machinaal vervaardigde vlakke dakpan met aan een zijkant een bolle rand die over de aangrenzende pan komt te liggen.

U

Uilenbord: driehoekig houten bord dat dient voor de ventilatie en tegen inwateren. Door het gat kunnen kerk- en steenuilen in en uit vliegen.

V

Voorschot: bovendeel van een gevelbetimmering.

W

Westerwoldse bouwstijl: middellang deeltpe waarvan de huizen meestal in vakwerk zijn uitgevoerd.

Windveer: plank aan de zijkant van pannen- of rietbedekking.

Wolfseind: het afgeschuinde gedeelte van het dak aan de uiteinden van de nok. Een dak met wolfseinden wordt een wolfskap genoemd. Meestal zijn beide uiteinden van de nok afgeschuind.

Z

Zadeldak: dak met twee tegen elkaar geplaatste hellende dakschilden.

Open Monumentendag 2019
Plekken van Plezier, 14 september 2019

Glimmen. Kiosk Appelberg

Appelbergen, Paviljoen

Glimmen. Zitplaatsen Kiosk Appelberg